

УДК 37.091.2:316.7(436)

**COMPLETION OF INTERCULTURAL LEARNING OBJECTIVES:
EXPERIENCE OF AUSTRIA**

**РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ:
ДОСВІД АВСТРІЇ**

Олена Бескорса

доктор педагогічних наук, доцент
E-mail: beskorsyhelen@gmail.com
ORCID 0000-0001-8018-8549
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Olena Beskorsa

D.Sc. in Pedagogy, Associate Professor
E-mail: beskorsyhelen@gmail.com
ORCID 0000-0001-8018-8549
SHEI “Donbas State Pedagogical
University”, Ukraine

ABSTRACT

The article presents the positive experience of Austria in completing the objectives of intercultural education. The regulatory documents are analysed that are functioning at the European level and national level in Austria. These documents outline the main goal of intercultural education – to respect human freedom, dignity, cultural uniqueness and contain a general prohibition of any kind of discrimination in the society. It is highlighted that Austria has a long-time tradition of implementing the principle of intercultural learning in the practice of secondary schools. The recommendations of Federal Ministry of Education, Science and Research of Austria has directly didactic and methodical character, specifically they indicate the preference to group interaction in classroom, using discussion and dialogue methods of teaching.

The feasibility of using reflective and communicative teaching methods is also substantiated. It is noted that the principle of intercultural learning is presented in learning content, the main requirement for which is representativeness of the cultural diversity of society. Teacher training plays an important role in development of intercultural education in Austria, specifically in the sphere of enhancing their intercultural competence and professional competences for implementing the principle of intercultural learning. The article presents the definition of culturally responsive teaching that is clarified due to studying the scientific works by G. Gay.

The article also discusses the changes that take place in the training of educational managers and professional development of directors of educational institutions in the light of the expanding autonomy of educational institutions and the need for managers to be responsible for the implementation of cross-cutting educational principles. It is concluded that Austria has positive practices of completing the main objectives of intercultural education at different educational levels, which can be successfully adapted for the development of the education system in Ukraine.

Key words: *intercultural education, intercultural competence, culture, culturally responsive teaching, Austrian experience, training of future teachers, educational programmes, teaching methods.*

Актуальність теми. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2014 р. сприяло активізації міжнародного співробітництва нашої країни з країнами-членами ЄС, зокрема в галузі освіти, навчання та молодіжної політики з метою покращення взаєморозуміння, підтримки міжкультурного діалогу та посилення знань щодо відповідних культур (Міністерство закордонних справ України, 2014). 17 червня 2022 року Європейська комісія рекомендувала Європейській раді надати Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу. Важливою умовою виконання Угоди та збереження статусу офіційного кандидата є розбудова міжкультурного діалогу, задля реалізації якої уряд України напрацьовує рекомендації для забезпечення соціальної інклюзії, толерантності, збереження рідної культури та формування позитивного ставлення до інших культур.

Політика європейських країн у сфері побудови міжкультурного діалогу й демократичного громадянства є зумовленою зростанням міграційних рухів, що після початку повномасштабної війни набуло надзвичайної актуальності та нового змісту й для самої України. На сьогодні в системі освіти України є нагальна потреба в посиленні уваги до питань розвитку міжкультурної освіти, оскільки воєнні дії у країні безпосередньо впливають на способи взаємодії громадян та на систему освіти загалом.

По-перше, в Україні обліковано 1,8 млн внутрішньо переміщених осіб віком від 5 до 17 років. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (2022) наголошує на тому, що саме інтеграція внутрішніх переселенців є їхнім завданням на 2023 р. Зважаючи на значну кількість переміщених осіб шкільного віку, питання розвитку теорії і практики реалізації міжкультурної освіти в Україні набуває всі більшої актуальності.

По-друге, через війну велика кількість громадян нашої держави виїхали за кордон, і наразі кількість українських дітей шкільного віку за кордоном залишається суттєвою. На сайті Європейської комісії зазначається, що лише в шкільних системах країн ЄС із 24.02.2022 р. по 07.03.2023 р. було інтегровано більше ніж 760 тисяч українських учнів, частина із них продовжує навчання в закладах загальної середньої освіти в Україні (European Commission, 2022). Тож, завданням міжкультурної освіти в цьому випадку є виховання в здобувачів освіти толерантного ставлення до різних життєвих ситуацій і способів життя людей, розуміння причини поведінки і дій людей, неприпустимості засудження та приниження людей тощо.

Звернення до вивчення досвіду реалізації завдань міжкультурної освіти в європейських країнах, зокрема в Австрії, зумовлено тим фактом, що країна має репутацію «країни імміграції та еміграції» (Hintermann et al., 2014). Починаючи з 2010 р., в Австрії проживають громадяни майже всіх країн світу (Gogolin, 2016), що вказує на мовну та культурну різноманітність суспільства в країні. Тому Австрія має напрацьовані стратегії реалізації основних завдань міжкультурної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання запровадження ідей міжкультурного навчання набули популярності впродовж останнього десятиліття й серед українських дослідників. Проте, їхнє дослідження перебувало здебільшого в площині вивчення іноземних мов. Це можна пояснити тим, що вивчення іноземної мови вважається одним із шляхів інтернаціоналізації освіти, а сама іноземна мова розглядається як засіб міжкультурного спілкування,

їй відводиться важлива роль у побудові діалогу культур. Так, значний внесок в розвиток міжкультурної освіти здійснив П. Кендзьор (2017), присвятивши своє дослідження вивченню проблеми полікультурного виховання здобувачів закладів загальної середньої освіти. Питання міжкультурної іншомовної освіти широко висвітлені в наукових дослідженнях С. Ніколаєвої, О. Місечко, Т. Полонської, Т. Тарасенко та ін. Вивченню іноземного досвіду міжкультурної освіти, зокрема в США, Канаді та деяких європейських країнах, присвячено праці І. Бахова, В. Євтуха, Я. Лебедевої, О. Рудіка та ін.

Серед іноземних науковців, які розділяють думку, що реалізація ідей міжкультурної освіти має базуватися на принципі міждисциплінарності та запроваджуватися не лише в дисципліні, які безпосередньо пов'язані з вивченням мови, слід відзначити Н. Akar, S. Binder, I. Gogolin, C. Hintermann, M. Luciak, J. Peskoller, S. S. Singh. Різні аспекти розвитку теорії і практики реалізації міжкультурної освіти представлено в наукових публікаціях Н. Altrichter, M. Brown, B. Herzog-Punzenberger, M. Čiefová, K. Seresová та ін.

У ході проведення наукових розвідок нами було виявлено, що вивчення досвіду Австрії щодо реалізації ідей міжкультурної освіти не є предметом дослідження у вітчизняній педагогічній науці.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Метою статті є окреслення основних напрямів реалізації завдань міжкультурної освіти в Австрії для визначення можливих шляхів використання європейського досвіду для розвитку системи освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ідеї міжкультурної освіти лежать в основі організації систем державної політики різних країн світу щодо гармонійного й безконфліктного співіснування представників різних культур у єдиному просторі. Діяльність в сфері посилення міжкультурної освіти базується на низці нормативних документів, що видаються міжнародними організаціями. Одними із найважливіших і найперших документів, що різнобічно регламентують сферу міжкультурної взаємодії є такі: Загальна декларація прав людини (1948 р.) та Європейська Конвенція з прав людини (1950 р.), які втілили зобов'язання поважати людську свободу, гідність, культурну неповторність і містять загальну заборону будь-якої дискримінації.

Зростаючі потреби в розбудові міжкультурного діалогу та підтримці культурного різноманіття обґрунтовані в документі Європейської комісії «Європейська рамка дій щодо збереження культурної спадщини» (European Framework for Action on Cultural Heritage) (European Commission, 2018). Рамка та міжнародні умови соціальної інклюзії доводять, що відповідальність за розвиток міжкультурного діалогу та глобального мислення лежить на національному уряді та закладах освіти різних рівнів.

Вважаємо також доцільним звернутися до документа «Керівництво з міжкультурної освіти», виданого ЮНЕСКО в 2006 р., який і на сьогодні є одним із найважливіших в контексті розбудови міжкультурної освіти. В основі цього документа лежить розуміння самого поняття «культура». На думку авторів керівництва, будь-яка культура визначається трьома складовими: матеріальні ресурси, якими користуються члени групи (знаряддя праці, продовольство, одяг тощо); спільні соціокультурні ресурси групи (мова, релігія, правила соціальної

поведінки тощо); особистісні ресурси, що використовуються окремими членами групи (цінності, установки, вірування і практики, що становлять основу людських взаємин, відповідно до якої навколишній світ отримує сенс і значення) (UNESCO, 2006). Таке визначення культури передбачає, що певні усталені групи (національні, етнічні, релігійні, регіональні, вікові групи, професійні об'єднання тощо) мають власну культуру, що відрізняється від інших. Таким чином, кожна міжособистісна ситуація потенційно є також міжкультурною.

Автори документа також наголошують, що культура є центральним поняттям у визначенні індивідуальної та соціальної ідентичності людини, а тому і її особистісного розвитку. Із огляду на це, ЮНЕСКО відводить значну роль у міжкультурній взаємодії саме освіті. На їхнє переконання, для успішного впровадження принципів міжкультурного навчання, така освіта має охоплювати різні аспекти, а саме створення відповідного навчального середовища, наскрізне впровадження ідей міжкультурної освіти в навчальні програми та програми підготовки вчителів, осучаснення навчальних методів та змісту освіти.

ЮНЕСКО в керівному документі визначає три основоположні принципи з питань міжкультурної освіти:

- повага до культурної самобутності здобувачів шляхом підтримки належної якості освіти;
- набуття знань про культуру, цінності та вміння, що необхідні для активної та повноцінної участі в суспільстві;
- формування поведінки здобувачів на засадах поваги, розуміння та солідарності серед представників різних етнічних, соціальних, культурних та релігійних груп (UNESCO, 2006).

Уряд Австрії напрацював також низку нормативно-правових документів, що регулюють питання реалізації міжкультурного навчання в закладах освіти країни. Національна освітня програма для закладів загальної середньої освіти, а також фундаментальний декрет про міжкультурну освіту є двома ключовими документами, які визначають напрями розвитку сучасної освіти в Австрії та безпосередньо висвітлюють питання реалізації ідей міжкультурної освіти. На рівні шкільної освіти питання впровадження міжкультурного навчання активно розробляється впродовж останніх 30-ти років із метою урахування особливостей дедалі більш гетерогенної учнівського контингенту, сприяння їхньому включенню (інтеграції) у шкільне середовище. Від 1992 р. принцип міжкультурного навчання визнаний одним із 10 наскрізних (посідаючи друге місце), який має запроваджуватися в усі шкільні предмети і реалізовуватися через перегляд методів навчання та змісту всіх навчальних предметів. Згідно з рекомендаціями Федерального міністерства освіти, науки та досліджень Австрії, реалізація цього принципу охоплює осмислення, переживання та активне співтворення культурних цінностей через спільне навчання. Таким чином, центральне місце посідають сприяння згуртованості в класі, запрошення до відкритого обговорення різних точок зору на засадах толерантності та поваги, діяльність щодо забезпечення рівних прав представників різних культурних спільнот в шкільному середовищі (BMBWF, 2022). Крім того, третій принцип навчання в освітній програмі стосується багатомовності, яка також тісно корелює з питаннями міжкультурної освіти. Зокрема, цей принцип підкреслює важливість мови (мов) у світі, яка є обумовленою зростаючим мовним і

культурним розмаїттям. Крім того, він визначає мовну чутливість і міжкультурне взаєморозуміння як основу демократичного суспільства. Четвертий міждисциплінарний принцип викладання є різноманітність та інклюзія, який підкреслює актуальність конструктивного підходу до культурного та мовного плюралізму серед учнів шляхом розвитку індивідуальних навичок та потенціалу, незалежно від приналежності до певної спільноти. Також підкреслюється необхідність створення недискримінаційного простору для навчання і розвитку дітей з «різними походженням» (BMBWF, 2022).

Федеральне міністерства освіти, науки та досліджень Австрії, розробляючи освітні типові програми для закладів освіти різних рівнів, окреслило потенціал усіх навчальних предметів щодо можливостей здійснення міжкультурного навчання. Головний акцент зроблено на тому, що жоден шкільний клас не можна вважати гомогенним, навіть якщо в ньому навчаються лише представники однієї етнічної групи або національності. Питання запровадження міжкультурного навчання є надзвичайно актуальним в таких класах для зменшення етноцентричних та євроцентричних настроїв (поглядів), а також підготовки учнів до подальшого життя, здійснення навчальної або трудової діяльності в полікультурному суспільстві (Peskoller, 2023).

Головним завданнями реалізації принципу міжкультурного навчання є формування міжкультурної компетентності здобувачів, зміст якої передбачає формування здатностей:

- сприймати різноманітні способи життя та біографії як нормальне явище в суспільстві та школі;
- ставитися із повагою до різних життєвих планів;
- визнавати, що власний життєвий досвід людини формує мислення людини та впливає на її дії;
- аналізувати власну (життєву) історію та усвідомлювати, як вона склалася і як її можна змінити;
- усвідомлювати обумовленість власних способів бачення та дій;
- сприймати та аналізувати соціальні, культурні, мовні та інші подібності та відмінності, а також усвідомлювати їхню значущість;
- простежувати зміну приналежностей та множинність ідентичностей у власній біографії та біографіях інших;
- розвивати емпатію та толерантність до неоднозначності та різноманітності;
- ставитися критично до різноманітності, що є основою для громадянської мужності та конструктивної культури конфлікту без культурних атрибутів;
- позитивно ставитися до гетерогенності, що дає змогу виявляти та реагувати на стереотипи, (чужі) атрибуції, кліше;
- розпізнавати расистські та сексистські висловлювання і поведінку, а також виступати проти них;
- розглядати соціальні зміни в суспільстві, сформованому міграцією та індивідуалізацією, з різних точок зору, формувати думки та представляти різні точки зору;

– розпізнавати, як здійснюється влада та легітимізується домінування через культурні атрибуції;

– застосовувати міжкультурні компетентності в усіх предметних галузях, а також у повсякденному житті в школі та поза нею (BMBWF, n.d.).

Важливо звернути увагу на той факт, що у визначенні змісту міжкультурної компетентності наявним є баланс між культурними і особистісними характеристиками здобувачів, що деякі дослідники називають справжньою сутністю міжкультурної освіти, наголошуючи на тому, що не можна всі погляди або поведінку людини розглядати лише через призму її культури, ідеалізувати культуру, а слід також брати до уваги індивідуальність кожної окремої людини (Ogay & Edelmann, 2016). Тому основні теми, які введено наскрізно в освітні програми: поняття культури (традиції, побут, наука, історія тощо), визначення та дослідження ідентичності учня, міграція, глобалізація світу, багатомовність, стереотипність, упередженість та дискримінація, гендерні відносини тощо.

Рекомендації Федерального міністерства освіти, науки та досліджень Австрії безпосередньо носять дидактичний та методичний характер. Передусім вони стосуються соціальних форм взаємодії на уроках. Особливо сприятливими вважається партнерська або групова робота, а також дискусії та обміни думками з цілим класом. Залежно від теми та мети, це можуть бути малі групи або великі групи, лінгвістично та культурно змішані групи.

Серед методів, які сприяють міжкультурному навчанню, особливо придатними є проблемне навчання, рефлексивне та комунікативне (інтерактивне) навчання. Ці форми є більш сприятливими для розвитку поглядів і позицій, а також для розпізнавання, обговорення і формулювання контекстів.

Принцип міжкультурного навчання відображено у змісті навчальних підручників та матеріалів, основною вимогою до яких є репрезентативність та відображення культурного різноманіття суспільства. Серед іншого, обговорюються питання того, як і в який спосіб іноземні культури та групи меншин зображені в підручниках, якою мірою в них розглядаються питання культурного і релігійного плюралізму, міграції, міжкультурного навчання і виховання в дусі миру, чи наявними є стереотипи та упередження.

Значну роль у запровадженні міжкультурної освіти відводять саме підготовці майбутніх учителів. Тому зміст міжкультурного навчання також введений до освітніх програм підготовки вчителів різних спеціальностей. У таких програмах наголошено на двох основних аспектах у підготовці майбутніх фахівців: 1) змінення ставлення самого вчителя до питань міжкультурності та різноманітності (формування міжкультурної компетентності); 2) формування фахової компетентності щодо запровадження міжкультурного навчання. У контексті цих змін було введено таке поняття як «культуро чутливе викладання (навчання)», готовність до якого має бути розвиненою у вчителів під час їхньої професійної підготовки. Уперше поняття культууро чутливого викладання було введено в науковий обіг американською вченою G. Gay, яка розглядає культууро чутливе викладання як використання культурних особливостей, досвіду та поглядів етнічно різноманітних учнів як засобу для більш ефективного навчання. Таке навчання ґрунтується на припущенні, що коли академічні знання та навички знаходяться в межах життєвого досвіду учнів, вони стають більш

особистісно значущими, викликають більшу зацікавленість і засвоюються краще (Gay, 2002). Учена також надає важливого значення підготовці вчителів до здійснення культури чутливого виховання через розробку культури релевантних освітніх програм. Тому формування готовності до культури чутливого викладання в системі підготовки майбутніх учителів в Австрії відбувається передусім через введення до освітніх програм обов'язкових та вибіркових (міжкультурне та міжрелігійне навчання, освіта в мультилінгвальному суспільстві) навчальних дисциплін або введення окремих модулів, присвячених питанням гетерогенності та різноманітності. Загалом, до 20% освітньої програми підготовки вчителів різних спеціальностей становлять освітні компоненти, присвячені питанням гетерогенності та різноманітності.

Наразі підготовка менеджерів освіти в Австрії перебуває в стані її реформування. У магістерській програмі для шкільного менеджменту (яка не є обов'язковою для керівних посад) було введено навчальну дисципліну для культури чутливого шкільного лідерства. Слід також зазначити, що директори шкіл в Австрії до недавнього часу мали мінімальну автономію щодо вибору викладацького складу, прийняття рішень щодо професійного розвитку вчителів. Сьогодні школи стають більш мультикультурними, а класи дедалі більше відзначаються неоднорідністю мови, релігії, етнічної приналежності та національного походження, тому виникає потреба надання керівникам закладів освіти більшої автономії. Згідно із Законом «Про шкільну автономію» школам дозволяється змінювати 5-10% навчальних програм, у тому числі, задля успішної реалізації принципу міжкультурного навчання. Керівники шкіл несуть основну відповідальність за організацію процесів розробки та впровадження шкільних автономних навчальних програм.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Успішна реалізація завдань міжкультурної освіти в реаліях сьогодення набуває особливого значення, оскільки сучасне європейське співтовариство прагне до переосмислення та пошуку нових підходів до конструктивного діалогу з представниками різних соціальних груп (національних, етнічних, релігійних, регіональних тощо). Австрія має довготривалу традицію впровадження принципу міжкультурного навчання в практику роботи закладів загальної середньої освіти. Певних змін зазнає також і система підготовки майбутніх учителів та освітніх менеджерів, яка в умовах зростаючої культурної та мовної гетерогенності сприяє розвитку культури чутливого викладання (навчання), яке є перспективним напрямом розвитку системи освіти європейських країн, оскільки сприяє зближенню учасників освітнього процесу через визнання загальноприйнятих цінностей та пріоритетів, які набувають особистісної значущості. Досвід Австрії в реалізації завдань міжкультурної освіти є прикладом не лише інноваційного розвитку системи освіти, але й успішного міжкультурного діалогу, який є необхідною умовою міжособистісної та міжгрупової взаємодії в суспільстві на основі усвідомлення значущості власної культури, її цінностей та пріоритетів, а також шанобливого ставлення до цінностей інших культур. Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі стосуються використання цифрових технологій для реалізації принципу міжкультурного навчання в закладах загальної середньої освіти.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Кендзьор, П. (2017). *Полікультурне виховання учнів у системі діяльності загальноосвітнього навчального закладу (теорія і методика)* (дис. ... д-ра пед. наук). Академія педагогічних наук України. Інститут проблем виховання. Київ, Україна.

Лебедева, Я. & Рудік, О. (2010). Засади мультикультурної освіти на європейському просторі. *Державне управління та місцеве самоврядування*, 4, 26–37. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5394/1/19.pdf>

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. (2022). *Кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні перевищила 8 млн людей: звідки й куди їхали найбільше*. URL: <https://minre.gov.ua/2022/05/11/kilkist-vnutrishno-peremishhenyh-osib-v-ro-v-ukrayini-perevyshhyla-8-mln-lyudej-zvidky-j-kudy-yihaly-najbilshe/>

Міністерство закордонних справ України. (2014, 16 вересня). *Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами*. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011

Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung (BMBWF). (n.d.). *Interkulturelle Bildung*. URL: https://www.bmbwf.gv.at/Themen/schule/schulpraxis/prinz/interkulturelle_bildung.html

Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung (BMBWF). (2022). *Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Lehrpläne – allgemeinbildende höhere Schulen*. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008568>

European Commission. (2018). *European Framework for Action on Cultural Heritage*. URL: https://ec.europa.eu/culture/content/european-framework-action-cultural-heritage_en

European Commission. (2022, December 21). *What helps displaced children from Ukraine enrol in EU schools?* URL: <https://education.ec.europa.eu/kk/news/what-helps-displaced-children-from-ukraine-enrol-in-eu-schools>

Gay, G. (2002). Preparing for culturally responsive teaching. *Journal of Teacher Education*, 53(2), 106–116.

Gogolin, I. (2016). Folgen der Migration für Bildung und Erziehung. In E. Burwitz-Melzer, G. Mehlhorn, C. Riemer, K. Bausch, & H. Krumm (Hg.), *Handbuch Fremdsprachenunterricht* (6th ed., pp. 60–64). Tübingen, Germany.

UNESCO. (2006). *Guidelines on Intercultural Education*. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000147878>

Hintermann, C., Markom, C., Weinhäupl, H., & Üllen, S. (2014). Debating migration in textbooks and classrooms in Austria. *Journal of Educational Media, Memory, and Society*, 6(1), 79–106. DOI: <https://doi.org/10.3167/jemms.2014.060105>

Ogay, T. & Edelmann, D. (2016) 'Taking culture seriously': implications for intercultural education and training. *European Journal of Teacher Education*, 39(3), 388–400. DOI: <https://doi.org/10.1080/02619768.2016.1157160>

Peskoller, J. (2023). Unity in diversity. Exploring intercultural teaching and learning practices in secondary education and teacher training in Austria. In F. Dervin, M. Yuan, and Sude (eds.), *Teaching Interculturality 'Otherwise'* (pp. 33–54). DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003345275-4>

REFERENCES

Kenzdor, P. (2017). Polikulturene vykhovannia uchniv u systemi diialnosti zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu (teoriia i metodyka) [Multicultural education of students in the system of activities of a general educational institution (theory and methodology)]. *Doctor's thesis*. Akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy. Instytut problem vykhovannia. Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].

Liebidieva, Y. & Rudik, O. (2010). Zasady multykulturnoi osvity na yevropeiskomu prostori [Basics of multicultural education in the European space]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, 4, 26–37. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5394/1/19.pdf> [in Ukrainian].

Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine. (2022). *Kilkist vnutrishno peremishchenykh osib (VPO) v Ukraini perevyshchyla 8 mln liudei: zvidky i kudy yikhaly naibilshe* [The number of internally displaced persons (IDPs) in Ukraine has exceeded 8 million people: from where and where the most went]. URL: <https://minre.gov.ua/2022/05/11/kilkist-vnutrishno-peremishhenyh-osib-vpo-v-ukrayini-perevyshchyla-8-mln-lyudej-zvidky-j-kudy-yihaly-najbilshe/> [in Ukrainian].

Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung (BMBWF). (n.d.). *Interkulturelle Bildung* [Intercultural Education]. URL: https://www.bmbwf.gv.at/Themen/schule/schulpraxis/prinz/interkulturelle_bildung.html [in German].

Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung (BMBWF). (2022). *Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Lehrpläne – allgemeinbildende höhere Schulen* [Consolidated Federal Law: Entire legislation for curricula – general secondary schools]. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008568> [in German].

European Commission. (2018). *European Framework for Action on Cultural Heritage*. URL: https://ec.europa.eu/culture/content/european-framework-action-cultural-heritage_en [in English].

European Commission. (2022, December 21). *What helps displaced children from Ukraine enrol in EU schools?* URL: <https://education.ec.europa.eu/kk/news/what-helps-displaced-children-from-ukraine-enrol-in-eu-schools> [in English].

Gay, G. (2002). Preparing for culturally responsive teaching. *Journal of Teacher Education*, 53(2), 106–116 [in English].

Gogolin, I. (2016). Folgen der Migration für Bildung und Erziehung [Consequences of migration for education and upbringing]. In E. Burwitz-Melzer, G. Mehlhorn, C. Riemer, K. Bausch, & H. Krumm (Hg.), *Handbuch Fremdsprachenunterricht* (6th ed., pp. 60–64). Tübingen, Germany [in German].

UNESCO. (2006). *Guidelines on Intercultural Education*. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000147878> [in English].

Hintermann, C., Markom, C., Weinhäupl, H., & Üllen, S. (2014). Debating migration in textbooks and classrooms in Austria. *Journal of Educational Media, Memory, and Society*, 6(1), 79–106. DOI: <https://doi.org/10.3167/jemms.2014.060105> [in English].

Ogay, T. & Edelmann, D. (2016) 'Taking culture seriously': implications for intercultural education and training. *European Journal of Teacher Education*, 39(3), 388-400. DOI: <https://doi.org/10.1080/02619768.2016.1157160> [in English].

Peskoller, J. (2023). Unity in diversity. Exploring intercultural teaching and learning practices in secondary education and teacher training in Austria. In F. Dervin, M. Yuan, and Sude (eds.), *Teaching Interculturality 'Otherwise'* (pp. 33–54). DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003345275-4> [in English].

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто позитивний досвід Австрії в реалізації завдань міжкультурної освіти. Проаналізовано нормативні документи, що діють на загальноєвропейському рівні та на національному рівні в Австрії, які втілюють головне завдання міжкультурної освіти – поважати людську свободу, гідність, культурну неповторність і містять загальну заборону будь-якої дискримінації. Наголошено, що Австрія має довготривалу традицію впровадження принципу міжкультурного навчання в практику роботи закладів загальної середньої освіти. Зазначено, що рекомендації Федерального міністерства освіти, науки та досліджень Австрії щодо реалізації принципу міжкультурного навчання безпосередньо носять дидактичний та методичний характер, а саме надання переваги партнерській та груповій взаємодії під час уроків, використання дискусійних та діалогових методів навчання. Обґрунтовано також доцільність використання рефлексивних та комунікативних методів навчання. Зазначено, що принцип міжкультурного навчання відображено в навчальному контенті, основною вимогою до якого є репрезентативність та відображення культурного різноманіття суспільства. Значна роль у розвитку міжкультурної освіти в Австрії надається підготовці майбутніх учителів, а саме в напрямі формування їхньої міжкультурної компетентності та фахової компетентності щодо запровадження міжкультурного навчання. Установлено, що зміни в підготовці майбутніх учителів сприяють розвитку культури чутливого викладання (навчання). У статті надано визначення поняття «культуро чутливе викладання» на основі аналізу наукових праць G. Gay. У статті також представлено зміни, які відбуваються в підготовці менеджерів освіти та підвищенні професійної кваліфікації керівників закладів освіти у світлі розширення автономії закладів освіти та необхідності керівників нести основну відповідальність за впровадження наскрізних освітніх принципів. Зроблено висновок, що Австрія має позитивні практики реалізації основних завдань міжкультурної освіти на різних освітніх рівнях, які можуть бути успішно запроваджені для розвитку системи освіти в Україні.

Ключові слова: міжкультурна освіта, міжкультурна компетентність, культура, культуру чутливе викладання, досвід Австрії, підготовка майбутніх учителів, освітні програми, методи навчання.